

K. K. Baczyński
Z głową na karabinie

*Nocą słyszę, jak coraz bliżej
drżąc i grając krag się zaciska.
A mnie przecież zdrój rzeźbił chyży,
wyhuśtała mnie chmur kołyska.*

*A mnie przecież wody szerokie
na dźwigarach swych niosły ptaki
bzu dzikiego; bujne obłoki
były dla mnie jak uśmiech matki.*

*Krag powolny dzień czy noc krąży,
ostrzem świszcząc tnie już przy ustach,
a mnie przecież tak jak innym
ziemia rosła tęga - nie pusta.*

*I mnie przecież jak dymu laska
wytryskała gołębia młodość;
teraz na dnie śmierci wyrastam
ja - syn dziki mego narodu.*

*Krag jak nożem z wolna rozcina,
przetnie światło, zanim dzień minie,
a ja prześpię czas wielkiej rzeźby
z głową ciężką na karabinie.*

*Obskoczony przez zdarzeń zamęt,
kręgiem ostrym rozdarty na pół,
głowę rzucę pod wiatr jak granat,
piersi zgniecie czas czarną łapą;*

*bo to była życia nieśmiałość,
a odwaga - gdy śmiercią niosło.
Umrzeć przyjdzie, gdy się kochało
wielkie sprawy głupią miłością.*

4 XII 43 r.

Przypomnij informacje o pokoleniu Kolumbów.

Czy podmiot liryczny można utożsamić z K. K. Baczyńskim?

W utworze można wyodrębnić trzy plany czasowe: przeszłość, terażniejszość i przyszłość. Wpisz w tabelkę wybrane fragmenty wiersza, które wskazują na określony czas.

Teraźniejszy	
Przeszły	
Przyszły	

Jakie słowa w wierszu wskazują na dzieciństwo poety?

Jakie uczucia budzi w poecie dom rodzinny?

O czym marzył K. K. Baczyński u progu młodości?

Wypisz z tekstu metafory wojny.

Jaki środek stylistyczny w warstwie dźwiękowej tekstu powoduje, że słowa budzą uczucia negatywne?

Czym jest „czas wielkiej rzeźby”?

*Umrzeć przyjdzie, gdy się kochało
wielkie sprawy głupią miłością.*

Co to są wielkie sprawy? Dlaczego poeta nazywa tę miłość głupią?

Jakiej epoce pod względem stylistyki jest bliski ten wiersz?

Jaka rolę pełnią w tym wierszu powtórzenia, np. *A mnie przecież?*

Czy znasz inne wiersze K. K. Baczyńskiego o podobnej tematyce? Wymień ich tytuły.

Krzysztof Kamil Baczyński
Deszcze

*Deszcz jak siwe lodygi, szary szum
a u okien smutek i konanie.
Taki deszcz kochasz, taki szelest strun,
deszcz - życiu zmiłowanie.*

*Dalekie pociągi jeszcze jadą dalej
bez ciebie. Cóż? Bez ciebie. Cóż?
w ogrody wód, w jeziora żalu,
w liście, w aleje szklanych róż.*

*I czekasz jeszcze? Jeszcze czekasz?
Deszcz jest jak litość - wszystko zetrze:
i krew z bojowisk, i człowieka,
i skamieniałe z trwóg powietrze.*

*A ty u okien jeszcze marzysz,
nagrobku smutny. Czasu napis
spływa po mrocznej, głuchej twarzy,
może to deszczem, może łzami.*

*I to, że miłość, a nie taka,
I to, że nie dość cios bolesny,
a tylko ciemny jak krzyk ptaka,
i to że płacz, a tak cielesny.*

*I to, że winy niepowrotne,
a jedna drugą coraz wola,
i to, jakbyś u wrót kościoła
widzenie miał jak sen samotne.*

*I stojąc tak w szeleście szklanym,
czuję, jak ląd odpływa w poszum.
Odejdą wszyscy ukochani,
po jednym wszyscy - krzyże niosąc,*

*a jeszcze innych deszcz oddali,
a jeszcze inni w mroku zginą,
staną za szybą jak ze stali
i nie doznani miną, miną.*

*I przejdą deszcze, zetną deszcze,
jak kosy ciche, i bolesne,
i cień pokryje, cień omyje.
A tak kochając, walcząc, prosząc
stanę u źródeł - studni ciemnych,
w groźnym milczeniu ręce wznosząc;*

jak pies pod pustym biczem głosu.

*Nie pokochany, nie zabity,
nie napelniony, niedorzeczny,
poczuję deszcz czy płacz serdeczny,
Że wszystko Bogu nadaremno.
Zostanę sam, ja sam i ciemność.
I tylko krople, deszcze, deszcze
coraz to cichsze, bezbolesne.*

Policz, z ilu strof zbudowany jest ten wiersz.

Wypisz z tekstu przykłady środków stylistycznych:

- a) epitety
- b) porównania
- c) przenośnie
- d) anafory
- e) apostrofy

W jakim celu poeta stosuje onomatopeje?

Co jest metaforą przemijania w wierszu?

Jakie uczucia budzi przemijanie?

Czy poeta czuje się przygotowany na śmierć?

Jakie cechy nadaje wodzie K. K. Baczyński?

Dlaczego woda towarzyszy człowiekowi przy umieraniu?

stanę u źródeł - studni ciemnych

U jakich źródeł staje poeta? Co symbolizują źródła? Co można rozumieć przez studnie ciemne?

KARTA PRACY

Przeczytaj uważnie wiersz K. K. Baczyńskiego pt.: „Elegia o... (chłopcu polskim).
Przy wskazanych fragmentach wypisz środki stylistyczne.

Oddzielili cię, syneczku, od snów, co jak motyl drżą,
haftowali ci, syneczku, smutne oczy rudą krwią, ⇒⇒.....
malowali krajobrazy w żółte ściegi pożóg ⇒⇒.....
wyszywali wisielcami drzew płynące morze.

Wyuczyli cię, syneczku, ziemi twej na pamięć,
gdyś jej ścieżki powycinał żelaznymi łzami.
Odchowali cię w ciemności, odkarmili bochnem trwóg, ⇒⇒.....
przemierzyłeś po omacku najwstydlwsze z ludzkich dróg.

I wyszedłeś jasny synku, z czarną bronią w noc, ⇒⇒.....
i poczuleś, jak się jeży w dźwięku minut – zło.
Zanim padłeś, jeszcze ziemię przeżegnałeś ręką.
Czy to była kula, synku, czy to serce pękło? ⇒⇒.....

Następnie odpowiedz na pytania:

1. Kim jest nadawca wiersza?

.....

2. Kim jest odbiorca utworu?

.....

3. Określ sposób poetyckiego mówienia.

.....

.....

.....

.....

4. Jakie znasz konteksty tego wiersza?

.....

.....

5. W jaki sposób wojna wpływa na psychikę człowieka?

.....

.....

6. Podaj cechy elegii.

.....

.....

7. Jaki to typ liryki?

.....